НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 9 • год. CIII • 16 май 2024 г. • цена 1 лев www.stdbg.org

Печатно издание: ISSN 1313-7611 • Онлайн издание: ISSN 2815-2638

110 ГОДИНИ ОТ ЗАВРЪЩАНЕТО НА МАЛОАЗИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ

Доц. Тонка Василева

На стр. 2-3

XIX НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ ФОЛКЛОРЕН СЪБОР „ГЕРГЬОВДЕН"

На 7 май 2024 г. Община Поморие и Тракийско дружество „Одринска епопея" отново бяха домакини на Националния тракийски фолклорен събор „Гергьовден". Поредното XIX издание на превърналия се в традиция събор, бе открито от **кмета на община Поморие Иван Алексиев**. В приветствието си той подчерта, че фестивалът е подарък за празника на града. „Радвам се, че дори в делничен ден имаме толкова много участници, сцената е пълна и отново срещнах приятели – прекрасни и усмихнати хора. Много е важно да не забравяме корените си и да благодарим на хората, които пазят традициите на тракийци, чийто потомък съм и самият аз". Специална благодарност беше отправена към организаторите от Тракийско дружество „Одринска епопея" с председател Ана Тодорова и НЧ „Светлина 1939" в лицето на секретаря Донка Китанова.

Участници и организатори получиха благословията на **Йеромонах Паладий** – игумен на манастир „Свети Георги", който им пожела дълги години да огласят Поморие с песните си и да вдъхновяват към добро.

Съборът беше уважен от председателя на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов, председателя на Тракийско дружество „Странджа" Стефан Колев, председателя на ТНИ „По пътя на преображенци" Димо Карабелов, народните представители Петър Кънев и Тодор Байчев, Елена Мурджева – почетен гражданин на морския град и почетен председател на Тракийско дружество „Одринска епопея" – Поморие, общински съветници и обществени.

Председателят на СТДБ Красимир Премянов отправи приветствие към присъстващите, поздрави кмета на Поморие, председателя на Тракийско дружество „Одринска епопея" Ана Тодорова и почетния председател Елена Мурджева, като им благодари за добрата организация на събора. В словото си той информира присъстващите, че е готов том II на Енциклопедия „Тракия", в който е намерил място и Националният тракийски фолклорен събор „Гергьовден", провеждан всяка година в Поморие, чиято сцена дава възможност за показване богатството на българското фолклорно изкуство и традиционни тракийски носии, представящи пъстрата картина на съхраненото културно наследство.

Народният представител **инж. Петър Кънев** поздрави организаторите на фестивала и им пожела успех като изрази своята съпричастност към хората, които полагат усилия за съхраняването на традициите чрез организирането на събития като Националния тракийски фолклорен събор „Гергьовден".

Над 120 групови и индивидуални изпълнители от различни възрасти се изявиха на лятната сцена на НЧ „Светлина – 1939 година", показвайки магията на българската народната песен от Тракия и Странджа. Изпълненията им бяха оценявани от жури в състав: председател Калинка Згурова – странджанска народна певица и членове: Георги Янакиев – музикален редактор и радиожурналист в БНР Бургас, Руска Драганова – народна изпълнителка, Дора Арбова – музикален педагог, Марин Маринов – собственик на музикална телевизия „Sunrise music".

Продължава на 8-а стр.

НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ СЪБОР В БЪЛГАРСКАТА ЦЪРКВА „СВЕТИ ГЕОРГИ" В ОДРИН

На 6 май 2024 г. се проведе традиционния Национален тракийски събор в българската църква „Свети Георги" в Одрин, която има храмов празник. На този ден Светата Православна Църква почита подвига на един от най-великите български светци, загинал за вярата.

Националният тракийски събор, организиран от Съюза на тракийските дружества в България и Тракийския научен институт, за поредна година събра тракийци, дипломати и граждани на Одрин за почит към светеца.

Продължава на 8-а стр.

Продължава на 8-а стр.

ПОКАНА

ЗА НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ МЛАДЕЖКИ СЪБОР – ПОКЛОНЕНИЕ „ИЛИЕВА НИВА 2024" ДЕН НА ТРАКИЙСКОТО ДЕТЕ 1 ЮНИ 2024 г.

ОРГАНИЗАТОРИ: Община Ивайловград, Съюз на тракийските дружества в България, Тракийски научен институт, Тракийски младежки съюз

ПРОГРАМА

09.30 ч. Поклонение и поднасяне на венци и цветя пред паметника на Капитан Петко войвода в с. Плевун

11.30 ч. Поклонение на Илиева нива

14.00 ч. Представяне на втори том на Енциклопедия „Тракия".

Откриване на изложба, посветена на 100 години от създаването на Тракийския младежки съюз, 90 години от основаването на Тракийския научен институт и 180 от рождението на Капитан Петко войвода в читалището в гр. Ивайловград

16.00 ч. Празнична програма за деца

110 ГОДИНИ ОТ ЗАВРЪЩАНЕТО НА МАЛОАЗИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ

ДОЦ. ТОНКА ВАСИЛЕВА

Визитка: Доц. Тонка Василева е потомка на малоазийски българи, която израства със спомените, разказите и песните на своята баба – бежанка от село Урумча, Мала Азия. Дългогодишен преподавател в Аграрния университет в Пловдив. Автор на кинтата „Незаличима диря – съдбата на малоазийските българи“.

За да се избавят от икономическото и политическо безправие, осъзната безпомощност пред кърджалийските набези и издевателства, довели до несигурност за живота им, и за да потърсят по-спокоен живот и по-добър поминък, големи групи българи от различни краища на страната (Старозагорско, Чирпанско, Ямболско, Софийско, Охридско, Костурско, Пловдивско, Хасковско, Димотишко, Софлийско, Ивайловградско) поели към Мала Азия. Потомците на тези заселници живели повече от два века по тези места, но съхранили своята идентичност.

Първи писмени сведения за съществуването на малоазийските българи дава италианският пътешественик Салватори. В писмо от 1808 година той пише, че на път за Никея (Изник) са пренощували в едно село наречено Къз-Дервент, населено само от българи. „Ще има два века откакто седем челеди (семейства) преследвани по религиозни причини, напуснали своите огнища и дошли да се укрият в тази местност непристъпна, алпийска и дива“. Пътешественикът бил силно впечатлен от тяхното трудолюбие и весел нрав. „При пукването на зората видях много жени и девойки да чукат лен с весело лице, поздравявайки слънцето със своите песни“.

Къз-Дервент било едно от най-старите български села в Мала Азия, разположено в Бурсенски санджак, на главен път, свързващ Цариград, Анадоли, Близкия изток и лесно попадало в полезрението на пътешественици и дипломати. Докато Къз-Дервент било разположено на главен път, то в труднопроходим район, отдалечен от главни пътища, се намирали 26 български села, които се запазили до 1914 година.

Кои са основателите на тази малоазийска българска селска колония, откъде са дошли и как са попаднали по тези места? Ако се тръгне обратно по техния път в пределите на България той ще поеме основно в две посоки – към Горнотракийската низина и Ивайловградската покрайнина.

Недостатъчната плодородна земя и ниските добиви от отглежданите култури в Ивайловградската покрайнина принудили част от населението да се насочи към гурбетчийството. Като работили в чифлиците на турските бейове около Одрин, те разбрали за голямото търсене на дървени въглища в градовете на Османската империя. Мъжете около селата Горноселци, Покровен, Хухла и Камилски дол, Ивайловградско се възползвали от горите в района и се насочили към този доходен за времето занаят превръщайки въглищарството в основен поминък. Търсенето на тяхното производство било голямо, тъй като качеството било високо, а занаятът усвоен до съвършенство.

Според едно от преданията влиятелен бей на име Якуб, собственик на големи гори, срещнал на Одринските пазари български въглищари. Той им предложил да поработят в чифлика му в Мала Азия, за да видят дали ще им хареса, и ако това стане, да доведат семействата си. „Въглищата за мен, а освободената от горите земя за вас. Косъм няма да падне от главите ви“ – обещал беят.

Първите семейства тръгнали от селата Юбрюерен (Горноселци) и Деведере/Камилски дол Ортакьойско (Ивайловградско). Заселили се в земите на бея в село Киллик до Маняското езеро. Година след това чули за известната местност „Коджа бунар“, те се насочили натам, в планината. Така, около 1722 година било основано първото българско село от тази колония, което нарекли Коджа бунар, в превод на български език голям кладенец, а самия извор Голямата ода или Одата.

Постепенно с увеличаване на семействата и пристигащите заселници, то се разраснало. През 1914 година селото имало 400 къщи, от които 40 гръцки и гръкомански и 2000 жители. Като най-голямо селища, заемащо централно място в групата на появилите се по-късно от него села Коджа бунар се превърнало в средищен, занаятчийски, търговски и културен център за жителите в околността. Селото приличало на малък град с главната си калдъръмена улица, с наредените по нея дюкяни, работилници и кафенета, с високите огради и хубави къщи.

▪ Тодор Кьосев, бежанец от с. Урумча, Мала Азия

От Коджа бунар се роили селата Ново село (Еникьой), Суют, Тьойбелен, Кубаш. Освен Коджа бунар, важна роля в живота на хората от колонията играли още две от най-големите села с будно население, а именно Мандър и Гьобел.

Основателите на Мандър били български преселници от Чирпанско, Старозагорско и Ямболско. То било от най-старите, най-богатите и най-известните села, сред малкото, отбелязани в европейските карти на Османската империя. Жителите му притежавали документи за собственост на земя около 20 000 дьонюма (1 дьонюм е равен на 916 кв.м.), а най-богатите семейства до 1000 дьонюма.

В началото на XVIII в. преселници от Чирпанско и Хасковско основали селото Гьобел. През седемдесетте години на XIX в. в Гьобел имало 300 къщи с повече от 1500 жители. Това е първото българско село, изселило се изцяло в Мала Азия през периода 1879–1884. Тези две села притежавали богата земя, но имали сериозни проблеми със съседите черкези. Ето какво пише Васил Кънчев, посетил голяма част от българската колония през 1898 година. „Дал Бог и султанът на Мандър и Гьобел тази хубава земя, но за какви ли грехове са били съдени, та ги наказал да им бъдат съседи черкезите – лоши, зли и крадливи. Наред с кражбата на животни и стока не едно и две са били откраднатите от нивите, най-хубави момичета, продадени по пазарите на Измир“.

С годините броят на новите села се увеличавал. Около 1850 година на азиатския бряг на Мраморно море, в днешният вилает на Чанаккале, околията Лапсеки и Бига (Боя шахир) били основани нови български села – Урумча, Чатал тепе, Ново село (Чифлика), Маната, Смовла, Байрамич, Стенгелкьой.

Българско население имало във всички градове на Османската империя. Най-голям бил техния брой в Измир, а най-посещаван като пазарен център бил пристанищният град Бандърма.

Основен поминък за малоазийските българи били земеделието и скотовъдството. Само жителите на селата Урумча, Чатал тепе, Чифлик и Стенгелкьой се занимавали основно с производството на дървени въглища, откъдето дошло и прозвището им „кюмюрджиите“.

Всяко семейство (с малки изключения) притежавало земя и добитък.

Като бежанци, започнали от нищото, те оцелели и преуспели благодарение на земята. С пословичното си трудолюбие, висок дух и борбеност повечето от тях превръщали част от Анадолските гори в китни градини и грижливо обработвали плодородните ниви. Други от тях от ратаи и овчари в чифлиците на турските бейове, закупували земята и ставали нейни собственици. Отглеждали жито, овес, ръж, сусам, афион (мак) бобови култури, лен. Те били добри скотовъди, стопани, които обичали животните. Добитъкът (овце, волове, кози, крави, коне) отглеждали целогодишно. вън от селото на кошари и кашли. Стотици били стадата, които със звуците на чановете огласяли околностите.

Първите къщи на пришълците били колиби, изработени от плетени пръти, замазани с глина и кирпич, покрити с ръжанка (едра слама от ръж). Стените боядисвали с вар или бяла пръст (хума). В началото на XX век, започнали да строят едноетажни и двуетажни къщи с каменна зидария споена с кал или кирпич, покрити с турски керемиди, с прозорци със стъкла.

Семействата били многодетни. Големият брой деца (7-10-12), освен че осигурявал необходимата работна ръка, давал и по-голяма възможност за запазване на рода и българщината. Живели столетия в Анадола, те не се влели в гръцкия и турски етнос, при създадената реална възможност за това. „Как така, пише Д. Шишманов, сред море от гърци и турци нашите деди запазили българския език, българските обичаи, своята красива носия и силно чувство за принадлежност към българския народ. Когато човек носи в себе си нещо, с което се гордее, когато се чувства частица от него, той ревностно го пази и доразвива“. Така било с тези българи, съхранили и обогатили своя бит, нрави и обичаи. Те имали богат фолклор. Словесната култура била непресъхващ извор за запазване на българския дух и осъзната принадлежност към българския народ. Определяща била ролята на народната песен. Те пеели много. Песента ги съпровождала на полето, по празници и седенки, в ежедневието. С нея те изразявали емоциите си, възпявали героите като пример за подражание, изразявали позициите на етноса в борбата срещу турците и за запазване на вярата.

▪ Пристанище Бандърма, откъдето през 1914 г. бежанците са тръгвали от Мала Азия за България

Продължава на 3-а стр.

110 ГОДИНИ ОТ ЗАВРЪЩАНЕТО НА МАЛОАЗИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ

Продължение от 2-а стр.

Природно интелигентни (в поголямата си част), те издигали на пиедестал знанието. Отдавали изключителна почит на даскала и всеки просветен човек, което се предавало от родители на деца, от поколение на поколение. Осъзнали необходимостта от народно училище като сигурно средство за защита на националните интереси, най-будните жители на Мандър, Коджа бунар и Гьобел започнали упорита борба за училищна независимост и тя била увенчана с успех, но не за дълго. Отворили български училища в Мандър (1873 г.) с български учител Неделчо Орешков, Коджа бунар (1874 г.) с учител Тодор Доросиев. Сред просветителите в селата били още Димитър Вълчев, Георги Кънчев, Тодор Димитров – Тодораки, Ваньо Бакърджиев, поп Митю. През 1906 г. по нареждане на гръцката патриаршия всички учебници на български език били иззети, българските учители изгонени и преподаването на български език преустановено. До бежанската вълна през 1914 г. във всички училища на колонията се преподавало само на гръцки, поради което повечето от тях се преселили в България без грамотност на родния език.

До 1908 г. младежите от българските села в Мала Азия не били вземани като войници в турската армия. След младотурския преврат през 1908 г. турското правителство приело закон, съгласно който и българските младежи се задължавали да служат като войници три години в турската армия. С обявяването на Балканската война, много от българите, подлежащи на мобилизация, напуснали родните домове. Те добре знаели кое е тяхното отечество, което трябва да защитават. С риск за живота си прекосявали турско-българската граница или фронтовата линия, за да се озоват в България или направо в българските войскови части.

Как се отразяват Балканските войни на българите в Мала Азия.

До Балканските войни животът на българи, гърци, турци, арменци и казаци бил мирен и спокоен. Със своята честност и коректност отношение към ближния, малоазийските българи спечелили уважението, благодарността и благоразположението на другите етноси.

Войните през 1912–1913 години променили изцяло живота им. Бягството на българските мъже от турската армия и преминаването им в българската предизвикало омраза и ненавист в турските власти към семействата на бежанците. Озверени от загубата на Турция във войната, турците проявявали всевъзможни своеволия, необезпокоявани от властите. Започнало системно изземване на добитъка и храните им, без нищо да се заплаща. „Отваряха хамбарите по всяко време и пълнеха чувалите, а ние гледахме и не смеехме дума да кажем. Влизаха в кошарите и вземаха най-хубавия добитък, а ние с мъка мълчахме“ – разказва Стайка Маврудова, бежанка от село Урумча – 14-15-годишно момиче тогава. Особено непоносим станал животът им с пристигането на черкези и турците (мухаджи) от Балканите, настанени в съседство със селата им. Обири и убийства, кражби на реколта на полето, палежи на плевни и сено съпътствали дните им. Те се страхували да излязат на работа по нивите. Нерядко спели по няколко семейства заедно, за да се отбраняват при необходимост.

▪ Бежанци от Мала Азия

Случващото се не било случайно. Турските власти се стремели да създадат такива условия, че те сами да пожелаят да се изселят, да напуснат имотите си, които без да бъдат заплатени, да бъдат дадени на идващите турски бежанци и на черкезите, загубили право да живеят в Европейска Турция.

▪ Манда Сотирова и Манда Карачомакова, потомки на бежанци от с. Урумча и Чаталтепе, Мала Азия, в традиционна зимна моминска носия. Снимката е направена в с. Орешино, Хасковска област, 1936 г. (личен архив)

Осъзнали своята несигурност и невъзможност да се справят с обстоятелствата малоазийските българи предприели стъпки за преселване в България с ясното съзнание, че ако ще мрат по-добре да е в Родината.

Първият официален писмен документ във връзка с изселването им е документ № 9550 от 19 декември 1913 г. на Министър-председателя д-р Радославов до Министерския съвет. В него той съобщава за 30 села с население от близо 60 000 души, които молят да бъдат улеснени, за да се преселят в Царство България, ако държавата им отпусне български параходи, които да ги вземат от пристанище Бандърма. В отговор Министерският съвет постановява да се наемат нужните параходи за държавна сметка.

В ранната пролет на 20 март 1914 г. започнало преселването на малоазийските българи, което приключило на 11 юни с. г. Така била ликвидирана българската колония в Северозападен Анадол, оставила имущество на обща стойност 10 000 000 златни лева по цени от 1936 г., неизплатени до момента от Република Турция.

Оставили всичко – дом, земя, животни, събирани и градени поколения, преживяли какво ли не, те вярвали, че с напускането на Мала Азия, това ще остане в миналото и за тях ще настъпи по-спокоен и хубав живот. Затова ликували в параходите, а погледите им били вперени в очакване на пристанище Дедеагач. Но още с първите дни от влизането им в града мечите отстъпили място на неочакваната страшна действителност и борба за физическо оцеляване.

След 40-дневен карантинен период в Дедеагач, те били настанени в селата на Гюмюрджиишка, Дедеагачка, Софлийска, Ивайловградска и Свиленградска околии. Кървавата 1913 година за българското население в Одринска и Беломорска Тракия била отминала, но споменът за жертвите на турските жестокости и клането бил жив. Освен всичко това, в някои села в една къща живели по 5-6 бежански семейства (около 25-30 души), без елементарни условия на живот. Сред населението пламнали чума, коремен тиф, холера, малария. Болестите покосявали млади и стари, цели семейства и села.

Всички бежански семейства, които се заселили в Ивайловградска и Свиленградска околии се установили там трайно, тъй като и след войните тези територии останали в пределите на България. Те били настанени в изоставени от турците и гърците села и оземлени.

Най-трудно било заселването на малоазийци във вътрешността на страната. С избухването на Първата световна война мъжете бежанци били мобилизирани. Цялата отговорност по изхранването на децата и възрастните хора паднала върху бежанките – осигуряването на храна трябвало да става без дом, земя, покъщнина, пари. За да оцелеят ежедневно се налагало да преодоляват много трудности, непосилни за жени, но те го правели по най-достойния начин. Гладни и изтощени, те ходели до късно през есента на полето да търсят неприбрани реколти, да копаят корени от познати треви, за да направят чорба за изгладнелите си деца и близки. Гладът и болестите, липсата на елементарни условия на живот и средства за лечение ежедневно вземали жертви. Въпреки всичко, с голямото си трудолюбие и жилавост, с несломимия си дух и борбеност тези хубави жени оцелявали, а с тях посрещали новото утро децата и близките им.

Не по-лесна била съдбата на онези семейства, които през 1914 година се заселили в Западна Тракия. След откъсването ù от пределите на България, без помощ и подкрепа от никого и отникъде, разорени и убити духом, те виждали спасение единствено в пътя към България.

В тези бежански колонии за втори път се влели и българите от Мала Азия, оставили отново всичко придобито с много труд и пестеливост, за да поемат към свободното отечество и поставят трайно начало.

От двете Балкански войни България излиза с разтърсено из основи западнало стопанство. Макар потънала в глад, страната приютила прокудените от Одринска Тракия и Мала Азия бежанци, но можела да им предложи единствено живот на ръба на оцеляването.

С отговорността и загрижеността на държавата и съзидателния труд на българските бежанци мечтите им се превърнали в реалност.

XIII ИЗДАНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ФОЛКЛОРЕН ФЕСТИВАЛ „С ПЕСНИТЕ НА КИЧКА САВОВА”

На 21 и 22 април 2024 година се проведе XIII издание на Международния фолклорен фестивал (МФФ) „С песните на Кичка Савова“, който премина под знака на 90-годишния юбилей от рождението на тракийската певица. През двата фестивални дни на сцената се изявяваха индивидуални изпълнители и фолклорни групи от цялата страна.

Традиционни участници във фестивала са състави и певчески групи към тракийските дружества, които свято пазят паметта на именитата тракийка. В XIII издание на МФФ „С песните на Кичка Савова“ участваха Фолклорна група към ТД „Тракия“, Свиленград с председател Василка Вангелова и Представителен женски народен хор при ТД „Одринска епопея“, Стара Загора с председател Цанко Атанасов и художествен ръководител Петко Танев.

Програмата на фестивала включваше участие на гости от съседна Турция, сред които е Танцов клуб „Балкан“ към НЧ „Просвета – 1870“ в град Одрин с ръководител Мария Чъкърък и хореограф Хасан Валандова. Той е продължение на съществуващия дотогава танцов клуб „Тракия“, създаден за да съхрани и предава на поколенията българския фолклор и традиции. Репертоарът на състава включва предимно танци от български фолклор, но постепенно се разширява и включва танци и от турския фолклор, който битува, заобиколен от български народни ритми. Това прави състав „Балкан“ своеобразен мост за културно сътрудничество между България и Република Турция.

През април 2024 година Танцов състав „Балкан“ дава старт на конкурсната програма на МФФ „С песните на Кичка Савова“.

С професионалното изпълнение на песните „Марийка за вода отива“ и „На морава юнаци седяха“ Фолклорна група към ТД „Тракия“, Свиленград с ръководител Митко Атанасов печели аплодисментите на публиката и заслужената награда, присъдена от журито – златен медал и парична премия.

Представителен женски народен хор при Тракийско дружество „Одринска епопея“, Стара Загора с художествен ръководител Петко Танев изпълни „Мама ради ситно плете“ и „Киряку, бяло момиче“, които спечелиха грамотата и паричната награда, връчвани от ТД „Тракия“, Свиленград.

Фолклорният фестивал „С песните на Кичка Савова“ се провежда при висок интерес, породен от преклонението пред паметта и таланта на голямата изпълнителка, дала името на фестивала. Той съхранява тракийския фолклор и е място за среща на поколенията като най-пряк път за предаване на традиции, ценности и уроци по родолюбие на младите хора.

Уместно е да припомним коя е Кичка Савова и кога се ражда прекрасния фолклорен фестивал.

Кичка Савова (1934–2018) е тракийска народна певица, родена в семейството на бежанци от Одринска Тракия, намерили своя нов дом в с. Сладун, Свиленградско. Баща ѝ Сава Николов Дянков е майстор гъдулар, а майка ѝ Елена Дянкова притежава самороден певчески талант. Закърмена с музикалните традиции на своите родители Кичка Савова пее от ранна детска възраст.

През 1951 г. прави своите първи записи и става изпълнител на живо в Радио Стара Загора. Участва като изпълнителка на тракийски народни песни в групи за автентичен фолклор към Концертна дирекция в София, гастролира в страната и в чужбина. Няколко години по-късно става една от първите солистки на Старозагорския народен ансамбъл, наречен по-късно „Загоре“. Участва в телевизионни предавания, прави записи в Радио Стара Загора, Радио Пловдив, Радио София. Издава два албума с народни песни и стари градски шлагери.

Създава и ръководи самодейни хорови състави в различни предприятия, в Тракийското дружество „Одринска епопея“ и към Центъра за художествена самодейност в Стара Загора. Издирва стари тракийски песни и работи върху тях текстово и мелодично. Създава песни, свързани със съдбата на тракийските българи. Автор е на автобиографичната книга „Живот, отдаден на песента“, която съдържа 163 песни от нейния богат репертоар.

През 2004 година е удостоена с наградата „Златна лира“ на Съюза на музикалните и танцови дейци за дългогодишна творческа дейност и личен принос при основаването на Фолклорен ансамбъл „Загоре“. Получава златен медал „Капитан Петко войвода“ от Централното ръководство на Съюза тракийските дружества в България (1997).

От 2011 година, когато се отбелязват шест десетилетия творчески юбилей на певицата в родното ѝ село Сладун се провежда Национален фолклорен фестивал с международно участие „С песните на Кичка Савова“. Негови организатори са Народно читалище „Изгрев – 1928“, с. Сладун с финансовата подкрепа на община Свиленград и фондация „Кичка Савова“, създадена от семейството на именитата певица.

Целта на фестивала е да съхрани и популяризира песенното творчество на народната изпълнителка, която е прославила тракийската песен у нас и по света. От 2016 година фестивалът дава възможност за изяви на танцови състави и групи за обработен фолклор, а от 2018 година и на групи за народни обичаи.

▪ Фолклорна група към ТД „Тракия“, Свиленград

▪ Представителен женски народен хор към ТД „Одринска епопея“, Стара Загора

НА ВЕЛИКДЕН ЗАЕДНО В ПОМОРИЕ

ВАЛЯ ГЕОРГИЕВА

Поморие посрещна Възкресение Христово с богата програма, организирана от Тракийско дружество „Одринска епопея“, Общински детски комплекс – Поморие и Клуб за народни танци „Раковина“.

Програмата за светлия християнски празник започна с музикален поздрав от певческа група „Тракийка“ и децата от ДГ „Веселушко“ и продължи с изложба базар „На Великден заедно“. Атрактивна изложба-базар на обредни хлябове беше подготвена от ТД „Одринска епопея“ и организирана със съдействието на Община Поморие.

Граждани и гости на морския град имаха възможност да се насладят на вкусните козунаци и ръчно обагрени яйца от сръчните ръце на тракийки.

ПРЕДСТАВИХА НОВИЯ СБОРНИК „ТРАКИЯ“ В СВИЛЕНГРАД

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

След Хасково новоизлезлият 12-ти том на сборник „Тракия“ беше представен и пред любознателна аудитория в Свиленград. Поканата изданието на филиала на Тракийския научен институт в Хасково и Тракийското дружество „Георги Сапунаров“ да гостува там, дойде от Историческия музей в града и Дискусионния клуб на историка.

Редакторът на сборника и автор Недялко Бакалов очерта богатото съдържание и присъствието на страниците му на известни учени като проф. д.и.н. Светлозар Елдъров, доц. д-р Георги Граматиков, Стоян Райчевски и др. Д-р Виолета Костова припомни как един от най-авторитетните вестници – „Мир“ през 1913 г е отразявал разорението на тракийските българи, включително в свиленградския край. Проф. д.и.н. Камен Гаренов (отец Петър) разказа за проучванията си на село Вълче поле, откъдето започва Балканската война. Да го чуят на срещата бяха дошли специално и хора от селото. Сред присъстващите бе и популярният в цялата страна свиленградски учител по история Димитър Гилев, обявен за Будител на годината през 2022.

Усилено подготвяме материалите са следващия том. Нашият стремеж е да продължаваме да издаваме сборника и така да обогатяваме историческата литература, посочи председателят на хасковското Тракийско дружество Кирил Сарджев, който отбеляза, че отпечатването му става с подкрепата на общината. Дискусионният ни клуб и музеят ще продължават да насърчават и млади, и възрастни, да изучават историята на родния край и на тракийското движение и да я популяризират, каза директорът на Историческия музей Елена Митева.

ДОКОГА ЩЕ НИ РАЗДЕЛЯТ?!

ДОЦ. Д-Р ЙОРДАН ВЕЛИЧКОВ

„Разделяй и владей!“ – престъпен управленски подход, позволяващ на англичаните да властват столетия над народи, населяващи 36 милиона кв. км, намира впечатляващо благоприятна почва на българска земя. Наред с демографската катастрофа, връхлетяла ни през последните десетилетия, последиците от конфронтацията, прилагана упорито, целенасочено и методично повече от столетие, са не по-малко катастрофални. От народ с изключителни физически и интелектуални качества, с висок национален дух, с достойнство и готовност за саможертва за своите идеали, народ, който утвърждава държавата си като първа икономическа, политическа, военна и интелектуална сила в Югоизточна Европа, в края на XIX и началото на XX век политиците му го превърнаха в мразещи се помежду си индивиди, убеждавайки го, че най-големият враг на българина е българинът.

Историята свидетелства, че в условията на остра конфронтация се прави „успешна“ политическа кариера, която освен власт „осигурява“ и сериозни материални облаги. А поддържаният от политиците постоянен конфронтационен подход прикрива тяхната професионална некомпетентност, политическа импотентност и интелектуална немощ.

Ако за разрешаването на демографската катастрофа, освен политическа воля, са необходими и сериозни социално-икономически мерки и стимули, то конфронтацията може да бъде преодоляна единствено от самите ръководни фактори на държавата, притежаващи чувство за отговорност, висок морал и безупречна почтеност, които решително и безкомпромисно да тушират всякакви прояви на омраза и нетърпимост в обществото.

Много често, като повод за разгръщане на особено непримирима конфронтация, е историческото ни минало. То се тълкува според групово-партийни интереси или личностна заинтересованост. А при властови позиции безцеремонно се натрапва мнението на управляващите като единствено вярно и неподлежащо на оспорване.

Абсурдността в тази сфера става пълна с издаването на няколко различни учебници по история. За разлика от много други държави като САЩ, където е утвърден един единствен учебник за всички държавни училища.

Очевидно тази недопустима и скандална аномалия трябва да бъде отстранена с енергичната намеса на държавните институции. Още повече, че има събития и личности, които дълбоко разделят българското общество, което налага тяхната незабавна, задълбочена, обективна, научно-аргументирана и критична оценка.

Ето няколко примера:

1.Имало ли е турско робство?

Ако турците мирно са „присъствали“ по българските земи, защо напълно унищожават всички културно-исторически паметници на „гостоприемните“ домакини – българите? Защо изгарят писмените извори на една многовековна цивилизация и сриват до земята хиляди църкви и крепости? Защо превръщат стотици хиляди българчета в еничари, т.е. палачи на собствения си народ? Защо огромен брой български жени и девойки пълнят харемите на похотливите „присъстващи“, а други хиляди продават като роби по пазарите на Османската империя?

Българският народ е длъжен да знае цялата истина за тази най-мрачна, най-потискаща и най-трагична епоха от своето минало, която забави с векове неговото развитие.

2. Какъв е характерът на Руско-турската война от 1877–1878г.?

Ако е била завоевателна, защо Русия не е включила България в границите си? А ако е била освободителна, както я определят Великите сили, защо като последни отрепки на планетата ругаем освободителите си?

3. Няма ли най-после поръчкови автори и „инициативни“ групички да престанат да упорстват за реабилитирането на Фердинанд Сакс Кобург Готски?

Докога с приписването му на дребни и измислени „заслуги“ към България, ще се опитват да прикрият престъпните му деяния, причинили две национални катастрофи, осуетили завинаги благоприятния исторически момент за обединение на българския народ? Как да му се прости дори само една от престъпните му изяви, когато допуска гърците и сърбите да „освобождават“ българите в Македония, а той еднолично хвърля цялата българска армия да завладява Цариград, където да се провъзгласи за „император“ на „Нова Византия“? Само тази налудничава амбиция свидетелства на какво нищожество политическата ни прослойка най-лекомислено и безотговорно е поверила съдбата на българския народ.

Според единодушното мнение на съвременниците му, интригата, клеветата, подлостта, шантажът, патологичният му нарцисизъм и чувство на превъзходство над всички, необузданата жажда за разкош, развлечения и продължителни пътувания, разбира се за сметка на държавата, са неизменни черти от характера и поведението му и се проявяват със страшна сила през цялото му царуване.

„Заслужава ли този човек уважение и почести от наследниците на тези, които той презираше и цинично се подигра с техните чувства и изконни стремления за национално освобождение?“ – пита в спомените си учителят му по български език Добри Ганчев.

4. Вече столетие от партийно-идеологически и диаметрално противоположни позиции се разглеждат и интерпретират най-трагичните събития от 1923 и 1925 г., т.е. превратът на 9-ти юни, въстанието през септември и атентата в църквата „Св. Неделя“.

Докога ще търпим този исторически абсурд?

Трите акта, според съществуващото тогава както и днес законодателство, се квалифицират като тежки престъпления срещу държавата. Осъдително и крайно опасно е да се твърди, че 9-ти юни и убийството на премиера Александър Стамболийски са положителни актове, дали „мощен тласък“ на икономиката на страната. Според тази теза, тиражирана в учебниците по история, повечето от некадърните правителства на прехода е трябвало силово да бъдат сваляни, а премиерите им физически отстранявани в името на „доброто“ за България.

Сто години след тези кървави събития, оценката днес трябва да бъде единна, обективна, справедлива и заклеймяваща. А изводът: Да не се допуска никога в бъдеще българин да вдига ръка срещу българин заради политически или идейни различия.

5.Участието на България във Втората световна война и особено съюзяването ѝ с хитлеристка Германия е акт, по който българското общество е сериозно раздвоено.

Оценките, които различните политически сили и симпатизиращите им изследователи правят на българската външна политика в този най-сложен и драматичен период през първата половина на XX в., имат повече емоционален и партизиран, отколкото научен характер. Не се отчита обстановката, в която се намира България, заобиколена от крайно враждебно настроените към нея съседи, всеки от тях заграбил сериозен къс от българската територия. Премълчава се безразличието на Англия и високомерието на Франция към България. Тази невероятно неблагоприятна международна обстановка не дава обаче право да се търсят от българска страна неубедителни оправдания и да се омаловажават очевидни управленски грешки. Обявяването на война на две от най-великите държави – Англия и САЩ например, е крайно несериозно да се твърди, че е „символична война“. Минималната териториална придобивка, която получаваме – Южна Добруджа, е твърде висока цена, която плащаме – членство в Тройния пакт. Това не ни дава основание да представяме войната за „обединителна“ и още по-малко за „спасителна“. Факт е, че България дава повече жертви и разрушения от държави от антихитлеристката коалиция като Дания, Норвегия, Чехословакия. Невярна и наивна е тезата, че ставаме съюзник на Германия под натиск, след като този акт е подготвян дълго и старателно, за което свидетелстват и архивите на много държави.

Крайно време е да не се държим и перчим като победители във Втората световна война. Ние сме не само сред победените държави, но и сме най-близък съюзник на нацисткия режим и носим според наказателното право пълна отговорност за неговите безпрецедентни по мащаб престъпления против човечеството.

Длъжни сме да отчетем и реалностите на военния период. Колкото и да са засегнати лични и семейни интереси на част от българския народ, включително и на мои родственици, не можем да отречем, че с влизането на съветската армия в България бе запазена териториалната ѝ цялост. Неоспоримо свидетелство за този извод са документите на Парижката мирна конференция от 1946 година, според които „най-скромните“ претенции на Гърция, яростно подкрепяна от Англия, е да заграби Пирин, Родопите и долината на река Арда, т.е. 16 500 кв. км. с над 400 хилядно българско население. И напълно сигурно е, че ако вместо съветски в България бяха влезли английски войски, то вече почти 80 години тези хилядолетни български земи щяха да бъдат „преместени“ в границите на Гърция.

6. Ще се появи ли някога българско правителство, обслужващо не чужди, а български интереси, което решително да се противопостави на „кръстоносния поход“ на македонистите срещу българския народ и положи началото на безкомпромисното им разобличаване?

Ако продължим обаче с досегашната си 80-годишна безлична, вяла, непоследователна и хаотична политика към Скопие, скоро ще се простим с Българското възраждане, национално-освободителните борби, знаковите исторически събития и личности. И не България, а РСМ ще стане третият цивилизационен център в Европа след Гърция и Рим.

Впрочем, само един пример, който свидетелства за удивителната безотговорност и неадекватност на българската държава към агресивната скопска политика:

В продължение на 30 години един преподавател в ЮЗУ „Н. Рилски“ – Благоевград, активно пропагандира македонистките измишльотини и то при смайващото бездействие на университетското ръководство и просветно министерство. А преди да напусне университета, същият спретва клеветническа кампания с инсценирани от него обвинения за издаване на „фалшиви“ дипломи.

Ако при подобен случай – преподавател в скопски университет пропагандира българската теза по македонския въпрос, той ще бъде изхвърлен на часа, а само за дни ще му се спретне и съдебен разправа. Наред със скалъпената клеветническа кампания, най-тревожното и скандалното е, че „услужливи“ медии вместо да разобличат родния македонист, яростно се нахвърлят върху ЮЗУ – ВУЗ утвърден, доказал своето ниво, дал образование на стотици хиляди български граждани и чужденци и твърдо отстояващ българската национална кауза в този стратегически район. Само този пример е достатъчен, за да възкликнем: „Е, няма такава държава!“

7. Крайно време е да разкрием една потресаваща истина: Кои вътрешни и външни сили организираха преди 35 години най-хладнокръвно безаналогов по мащаби „атентат“ срещу България, разрушавайки до основи нейния икономически потенциал във всички сфери на индустрията и селското стопанство? Кой имаше интерес да превърне България от развита държава в най-бедна и изостанала членка на ЕС?

Българското общество следва задължително да получи отговора на този въпрос. Колкото по-бързо се случи, толкова по-добре, защото той в значителна степен ще определи ориентирите на нашето бъдеще.

> Поддържаният от политиците постоянен конфронтационен подход прикрива тяхната професионална некомпетентност, политическа импотентност и интелектуална немощ

> Не заживеем ли като единен народ, чака ни вкупом неминуема обща гибел

> Безцеремонно се натрапва мнението на управляващите като единствено вярно

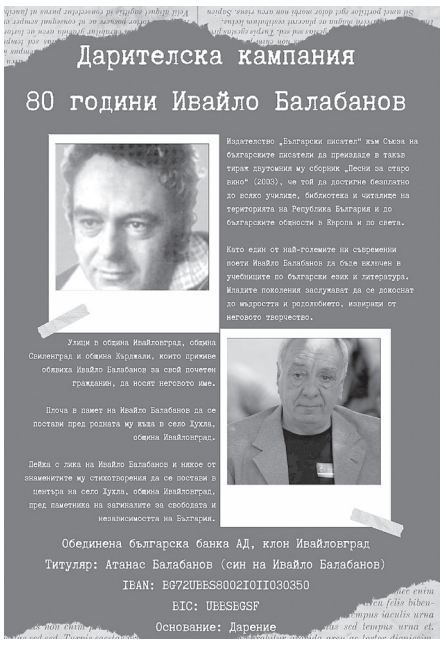
Продължава на 7-а стр.

ДАРИТЕЛСКА КАМПАНИЯ В ПАМЕТ НА ПОЕТА ИВАЙЛО БАЛАБАНОВ

Предстои 80-годишнината на Ивайло Балабанов, да я почетем достойно!

Ивайло Балабанов, който жителите на област Хасково и област Кърджали са приели за родопския рицар на поетичното слово, е от творците, които на 100 години се раждат веднъж. Творчеството му успя да надхвърли границите на родния ни край и достигна не само до цяла България, но и до Европа. Няма да изброяваме наградите в страната и чужбина, които са свидетелство за таланта на „небесния гурбетчия“, но няма как да не спомена, че в последните месеци от земния си път беше отличен с орден „Св. св. Кирил и Методий“ – най-високото признание за постижения в областта на българската култура. Като един от най-големите ни съвременни поети той заслужава да заеме своето достойно място в най-новата история на България. В този ред на мисли Гражданско сдружение „Родопско утро“ и списанието за общество, култура и литература „Южно утро“, които са сърцето и душата на младите и утвърдените поети и писатели от Източните Родопи, излизат с предложение за осъществяване на следните инициативи:

Издателство „Български писател“ към Съюза на българските писатели, чийто член беше Ивайло Балабанов, да преиздаде в такъв тираж двутомния му сборник „Песни за старо вино“ (2003), че той да достигне безплатно до всяко училище, библиотека и читалище на територията на Република България и до българските общности в Европа и по света.

Като един от най-големите ни съвременни поети Ивайло Балабанов да бъде включен в учебниците по български език и литература. Младите поколения заслужават да се докоснат до мъдростта и родолюбието, извиращи от неговото творчество.

Улици в община Ивайловград, община Свиленград и община Кърджали, които приживе обявиха Ивайло Балабанов за свой почетен гражданин, да носят неговото име.

Плоча в памет на Ивайло Балабанов да се постави пред родната му къща в село Хухла, община Ивайловград.

Пейка с лика на Ивайло Балабанов и някое от знаменитите му стихотворения да се постави в центъра на село Хухла, община Ивайловград, пред паметника на загиналите за свободата и независимостта на България.

Гражданско сдружение „Родопско утро“ и списание „Южно утро“ очакват финансова подкрепа от местни и национални институции, неправителствени организации, близки, приятели, колеги и почитатели на Ивайло Балабанов. Средствата ще бъдат използвани за осъществяване на горепосочените инициативи.

Обединена българска банка АД, клон Ивайловград
Титуляр: Атанас Балабанов (син на Ивайло Балабанов)
IBAN: BG72UBBS80021011030350
BIC: UBBSBGSF
Основание: Дарение

ЕДНА БЛАГОРОДНА ИНИЦИАТИВА НА МЛАДЕЖКАТА СЕКЦИЯ КЪМ РТД-ВАРНА

ХРИСТО ХРИСТОВ

На 21 април 2024 г. по инициатива на Младежката секция към РТД-Варна се проведе почистване и освежаване с поставяне на цветя на Парк-мемориала на първите заселници в района и загиналите руски войни в кв. „Владислав Варненчик“ в местност „Терасите“.

Инициативата е посветена на 180 г. от рождението на Капитан Петко войвода и 100 г. от създаването на Тракийския младежи съюз.

Мемориалният парк е открит на 27 юли 2010г в местността "Терасите" в квартал „Владислав Варненчик“ във Варна. Именно на това място са погребани 50 руски редовни воини, пехотинци и 2-ма офицери от 71-ви пехотен Бельовски полк. В тази местност е и първият гробищен парк на тогавашното село Владиславово, днес кв. „Владислав Варненчик“. Той започва да функционира от основаването на селото през 1879 до 1960 г., като в него освен жители на селото в обща братска могила са били погребани и руските войни. По-късно изграденият върху могилата паметник е преместен в близост до църквата "Св. Димитър", където се намира и до днес.

Символ на архитектурното единство са трите мемориални плочи, символизиращи загиналите три поколения от заселването на Владиславово до битките за селището. Целта на проекта е осъществяването на духовна връзка между миналото, настоящето и бъдещето на районна.

ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА СТДБ ПОДНЕСОХА ЦВЕТЯ ПРЕД БРАТСКАТА МОГИЛА В СТОЛИЦАТА

9 май е празник на победата на Съветския съюз над нацистка Германия във Втората световна война. На тази дата през 1945 г. в предградие на Берлин е подписан акт за безусловна капитулация на Вермахта.

Благодарение на победата на Съветската армия в съюз с армиите на антихитлеристката коалиция човешкият род бе спасен от фашистката опасност. Това е историческата истина и тя не може да се подменя, манипулира и пренаписва в името на конюнктурни цели.

Днешният ден се отбелязва като ден на победата от всички признателни народи и от мнозинството българи, които никога няма да забравят ролята на Червената армия, изпълняваща патриотични и общочовешки задачи при победата над нацистка Германия във Втората световна война.

Уместно е да си припомним, че британският премиер Чърчил наложава България да бъде сурово наказана за участието ѝ на страната на хитлеристката коалиция по време на войната. Потомците на тракийци никога няма да забравят, че част от това наказание за победена България е загубата на Беломорска Тракия.

Документите са категорични, че запазването на предвоенните граници на България по време на Парижката конференция се дължи на блестящата защита на съветската делегация, която използва като аргументи антифашисткото и партизанско движение в страната по време на ВСВ и участието на българските войски в заключителния етап на войната на страната на антихитлеристката коалиция.

В знак на благодарност и поклон пред жертвите, дадени от милионите бойци на Червената армия венци и цветя пред Братската могила в София бяха поднесени от представители на СТДБ.

ПОКАНА

XVIII НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ ХРИСТИЯНСКИ СЪБОР „СПАСОВДЕН”

На 13 юни(четвъртък) 2024 г. в местността „Бакаджиците“ край Ямбол ще се проведе XVIII Национален тракийски християнски събор „Спасовден“.

Организатори на събора са: Съюз на тракийските дружества в България, Община „Тунджа“, Община „Ямбол“, Дружество „Тракия“ – Ямбол.

Програмата на събора:

10:00–11:45 ч. Концерт с участие то на певчески и танцови състави от страната
11:45–12:45 ч. Водосвет и откриване
12:45–16:00 ч. Концерт с участие то на певчески и танцови състави от страната

Справки и подробна информация:

Ямбол – 8600
ул. Джон Атанасов“ № 6,
п.к. 61 Дружество „Тракия“
Тел. 0888 933 844

ДОКОГА ЩЕ НИ...

Продължение от 6-а стр.

Със споделените мисли засегнах част от най-дълбоко разделящите ни събития. А тяхната сериозност ни задължава да подходим отговорно, задълбочено и намерим най-приемливия и компромисен път за преодоляването им. Не пресечем ли малоумната конфронтация и то с общи усили и не заживеем като единен народ, чака ни вкупом неминуема обща гибел. Такива са неумолимите обществени закономерности.

Интелигентността ни като българи налага да отчетем още един факт: Всички жертви дадени от българския народ за национално освобождение или в политическите борби са родени от майки – българки. Затова всички те трябва да ни бъдат еднакво скъпи и свидни, независимо от техните политически убеждения или симпатии. И за всички трябва заедно да скърбим, тачим и съхраним в народната памет.

Източник: в. Труд

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7А, тел.: 02/987 48 96

Абонирайте се!

Каталожен номер 759

Издава: Върховният комитет
Редакционна колегия: Главен редактор д-р Ваня ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ, чл. кор. на БАН Иван ГРАНИТСКИ, д-р Динко СТРАНСКИ, Мария БОЖКОВА, Хубен СТЕФАНОВ; Тодор КОРУЕВ Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)
IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Димитринка СМОЛЕВА (София) 0886 746 044; Христо ХРИСТОВ (Варна) Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) 076/60 13 67; Радостина ПРАМАТАРОВА (Средец); Стефан МИЛЕВ (Маджарово); Веска ЛАМБОВА (Шумен) 0877 71 85 03; Светла ЧЕРНОГОРОВА (Сливен); Донка ДИМОВА (Карнобат) Златка МИХАЙЛОВА и Анета ГЕОРГИЕВА (Хасково) 0894 044 420; Мария ИВАНОВА (Ямбол) Светлана ПЕЕВА и Валя ГЕОРГИЕВА (Поморие); Недка ОНОВА (Крумовград).

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака).

XIX НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ...

Продължение от 1-а стр.

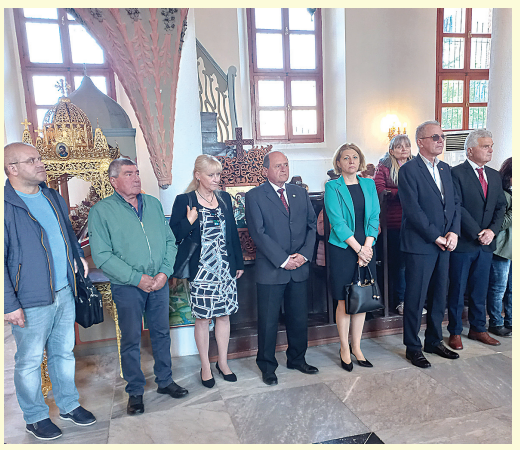

НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ СЪБОР...

Продължава от 1-а стр.

Празникът беше уважен от Борислав Димитров, генерален консул на България в Одрин, представители на дипломатическата ни мисия в града, Краснодар Беломорски, зам.-председател на ЦР на СТДБ, членовете на Върховния комитет: Кирил Сарджев, член на ЦР на Съюза и председател на ТД „Георги Сапунаров“ в гр. Хасково, Маргарит Петров, зам.- председател на ВК и председател на ТД „Бойко Чавдаров“ в гр. Харманли, Цанко Атанасов, член на ЦР на Съюза и председател на ТД „Одринска епопея“ в гр. Ст. Загора, Хубен Стефанов, тракийски българи от дружествата в Бургас, Стара Загора, Ямбол, Харманли, Хасково, Ивайловград, Свиленград, Мария Чъкърък и синът ù Георги.

В чест на светеца войн архимандрит Анастасий и български свещеници отслужиха Божествена Света Литургия, последвана от литургични песнопения. В края на богослужението архимандрит Анастасий се обърна към присъстващите с вдъхновено патриотично слово.

Спазвайки православните традиции, верни на българския национален дух, тракийци почетоха светеца и паметта на покойния отец Александър Чъкърък. От името на СТДБ, ТНИ и тракийските дружества бяха положени цветя на гроба на отец Чъкърък и пред паметника на Екзарх Антим I в двора на църквата „Св. Константин и Елена“.

Националният тракийски събор в Одрин е утвърден трайно в календара на Съюза на тракийските дружества в България и Тракийския научен институт, които последователно отстояват идеите си за защита на българщината и православието както в страната, така и извън територията на България. Това е значимо събитие както за тракийските българи, така и за цялата българска нация, което се провежда на територията на днешна Турция.

